

STORTINGET

Innst. 177 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:45 S (2018–2019)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe og Siv Mossleth om å sikre kvinner rett til erstatning etter alvorlige fødselsskader

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov eller foreta nødvendige forskrifts- endringer for å sikre at kvinner med alvorlige fødsels- skader kan få rett til erstatning.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeider- partiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Tore Hagebakken, Ingvild Kjerkol, Tuva Moflag og Tellef Inge Mørland, fra Høyre, Torill Eidsheim, Astrid Nøklebye Heiberg, Erlend Larsen og Sveinung Stensland, fra Frem- skrittspartiet, Åshild Bruun-Gundersen og Sylvi Listhaug, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, fra Sosialistisk Venstreparti, Sheida Sangtarash, fra Venstre, Carl-Erik Grimstad, og fra Kristelig Folkeparti, lederen, Geir Jørgen Bekkevold, viser til repre- sentantforslaget i Dokument 8:45 S (2018–2019). Helse- minister Bent Høie har uttalt seg om forslaget i brev til komiteen av 2. januar 2019. Brevet følger som vedlegg til

denne innstillingen. Komiteen har i tillegg anmodet om skriftlige innspill til representantforslaget og har mottatt 2 innspill.

Komiteen støtter forslagsstillernes intensjon om at samfunnet må ivareta kvinner som opplever alvorlige komplikasjoner under fødsel. Komiteen viser til at kvinner som får alvorlige skader i forbindelse med fød- sel, ikke har krav på erstatning etter gjeldende rett, med mindre det skyldes feilbehandling. Komiteen regist- rerer at 552 kvinner har søkt om erstatning for fødsels- skader de siste 10 årene, og at 71 pst. av disse fikk avslag.

Komiteen mener på generelt grunnlag at kvinne- helse vil være et stadig viktigere fokusområde for helse- politiske prioriteringer i årene som kommer.

Komiteen viser til at Norsk pasientskadeerstat- ning (NPE) ble opprettet i 1988 og fylte 30 år i 2018. NPE var lenge en midlertidig ordning, men ble gjort perman- ent ved ikrafttredelse av pasientskadeloven i 2003. Komiteen viser til at ordningen forvalter betydelige summer på vegne av fellesskapet. I toppåret 2014 ble over 1 mrd. kroner utbetalt i pasientskadeerstatning.

Komiteen registrerer at det årlige erstatningsbe- løpet de siste årene har ligget rett i underkant av 1 mrd. kroner. Siden oppstarten av ordningen i 1988 og frem til januar 2018 har NPE mottatt 88 512 erstatningssaker og utbetalt totalt 12,7 mrd. kroner i erstatning.

Komiteen viser til at Norge på generelt grunnlag har gode offentlige velferdsordninger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kris- telig Folkeparti, viser til at kvinner som får alvorli- ge skader i forbindelse med fødsel, ikke har krav på erstatning etter gjeldende rett, med mindre det skyldes feilbehandling. Dersom denne forutsetningen fjernes,

vil i ytterste konsekvens alle som får en alvorlig sykdom eller skade, ha rett til pasientskadeerstatning. Det er ikke formålet bak pasientskadeloven, og vil ha uante økonomiske konsekvenser. Dersom man åpner for at kvinner skal få erstatning ved fødselsskader, åpner man samtidig for at andre pasienter som av ulike grunner får skader eller sykdom, får rett på erstatning. Flertallet understreker at helsetjenesten i Norge er god, og vi har velferdsordninger som skal sikre at de som trenger hjelp, får det. Totalruptur under fødsel er en alvorlig tilstand som kan gi omfattende plager. Flertallet viser til at antallet fødende som opplever dette, har gått ned de siste årene. Dette skyldes dyktige jordmødre og leger som har innført nye metoder i fødselshjelpen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter forslagsstillerne i at omfattende fødselsskader ikke kan anses som en medfødt risiko kvinner må akseptere. Pasientskadeordningen omfatter i dag kun skader som er forårsaket av fødselshjelpen. Disse medlemmer mener det er urimelig at kvinner skal bære denne ekstra risikoen gjennom ikke å kvalifisere for erstatning eller kompensasjon ved fødselsskader etter dagens ordning, lovverk og praktisering. I internasjonal sammenheng har Norge en fødselsomsorg av høy kvalitet, men dette er ikke en garanti for at kvinner ikke får skader under fødselen. Disse medlemmer mener det er på høy tid å gi kvinner rett til erstatning ved fødselsskader, og at dette er et nødvendig grep for et mer likestilt helsetilbud.

Disse medlemmer viser til at det er bred politisk enighet om at fødselstallene i Norge bør økes. Disse medlemmer mener at samfunnets forventninger til at kvinner skal føde barn, står i kontrast til dagens praksis for utbetaling av erstatning, der kvinner ikke får noen kompensasjon ved fødselsskader. I de tilfellene hvor kvinner får alvorlige skader etter fødsel, må samfunnet stille opp.

Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra Jordmorforbundet NSF:

«Kvinner i fødsel må sikres en til en omsorg for å forebygge fødselsskader. Samtidig må det finnes gode og trygge ordninger i samfunnet som tar vare på kvinner dersom det skjer at de blir sterkt skadet under fødsel. Det virker urimelig at kvinner som opplever alvorlige fødselsskader, i praksis ikke har rett på erstatning, siden det alltid vil være en risiko ved fødsel.»

Disse medlemmer støtter Jordmorforbundet NSF i at en fødselsomsorg med høy kvalitet er viktig for å forebygge fødselsskader, og at kvalitetskravene til kvinneklinikkene bør implementeres i oppdragsdokument til helseforetakene med egnede styringsparametere. Disse medlemmer deler Jordmorforbundet NSF sin bekymring knyttet til konsekvenser i fødsel-

somsorgen som følge av regjeringens effektiviseringskrav, svak sykehusøkonomi og en økning i innsatsstyrt finansiering.

Disse medlemmer viser til at det gjennom mediene er fortalt historier fra fødende kvinner som er blitt uføre etter alvorlige fødselsskader, men som ikke har fått erstatning ettersom skadene ikke skyldtes feilbehandling. Over 70 pst. av kvinner som søker om erstatning etter fødselsskader, får avslag. Disse medlemmer mener slike historier illustrerer behovet for å sikre at kvinner med alvorlige fødselsskader kan få rett til erstatning eller kompensasjon.

Disse medlemmer viser til at både Den norske jordmorforening og Jordmorforbundet i Norsk Sykepleierforbund er kritiske til at kvinner med alvorlige fødselsskader som ikke skyldes feilbehandling, i praksis ikke har rett på erstatning i dag.

Disse medlemmer viser til helseministerens uttalelse til saken og regjeringens partienes merknad, hvor det hevdes at en erstatningsrett til kvinner med alvorlige fødselsskader strider mot formålet bak pasientskadeloven. Statsråden skriver at «dersom denne forutsetningen fjernes, vil i ytterste konsekvens alle som får en alvorlig sykdom eller skade ha rett til pasientskadeerstatning». Disse medlemmer minner i den anledning om at pasientskadeloven har en unntaksregel som skal tas i bruk hvis en pasient til tross for adekvat behandling er påført en skade som er særlig stor og uventet, og som ikke kan anses som utslag av en risiko som pasienten må akseptere.

Disse medlemmer mener at omfattende fødselsskader som for eksempel fører til utlagt tarm, for de fleste kvinner er å betrakte som en skade som er særlig stor og uventet, og som ikke kan anses som et utslag av en risiko som kvinner må akseptere.

Disse medlemmer viser til en uttalelse fra advokat Christian Lundin i advokatfirmaet Ness Lundin DA, som har lang erfaring med erstatningssaker og som mener terskelen for erstatning etter fødselsskade legges altfor høyt. Lundin viser til en høyesterettsdom som ga en fødselsskadet kvinne med utlagt tarm avslag på kravet om erstatning, som ifølge advokaten har gitt en praksis hvor lovparagrafen nesten ikke brukes.

I lys av dette mener disse medlemmer at regjeringen må vurdere en presisering av regelverkets unntaksbestemmelse eller en tydeliggjøring av hvordan bestemmelsen skal praktiseres, slik at alvorlige fødselsskader gir rett til erstatning.

Samtidig understreker disse medlemmer at det overordnede spørsmålet handler om å sikre fødende kvinner retten til erstatning eller kompensasjon etter alvorlige fødselsskader. Dersom regjeringen kommer fram til at en slik rettighet bør hjemles i et annet lovverk enn pasientskadeloven, vil disse medlemmer naturligvis ikke motsette seg det.

På denne bakgrunnen fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov eller foreta nødvendige forskriftsendringer for å sikre at kvinner med alvorlige fødselsskader kan få rett til erstatning eller kompensasjon.»

Disse medlemmer viser til Helsedirektoratets veileder «Et trygt fødetilbud – Kvalitetskrav til fødselsomsorgen». I veilederen står det at alle fødende skal ha en jordmor hos seg så tidlig som mulig i aktiv fase av fødselen og til fødselen er over. Disse medlemmer mener at denne anbefalingen er en viktig faktor for å forebygge uheldige hendelser og fødselsskader.

Ifølge statsrådets svar til Stortinget på spørsmål (Dokument nr. 15:397 (2018–2019)) har departementet ikke oversikt over antall fødende som har hatt jordmor hos seg i aktiv fase av fødselen i 2017 og 2018, på tross av at helseforetakene i oppdragsdokumentet for 2017 ble bedt om å dokumentere dette. Disse medlemmer forutsetter at regjeringen følger opp denne saken og informerer Stortinget på egnet vis.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lov eller foreta nødvendige forskriftsendringer for å sikre at kvinner med alvorlige fødselsskader kan få rett til erstatning eller kompensasjon.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:45 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe og Siv Mossleth om å sikre kvinner rett til erstatning etter alvorlige fødselsskader – vedtas ikke.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 19. februar 2019

Geir Jørgen Bekkevold

leder

Åshild Bruun-Gundersen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Helse- og omsorgsdepartementet v/ statsråd Bent Høie til helse- og omsorgskomiteen, datert 17. desember 2018 vedrørende dokument 8:45 S (2018-2019) - Representantforslag om å sikre kvinner rett til erstatning etter alvorlige fødselsskader

Jeg viser til brev 27. november 2018 fra helse- og omsorgskomiteen der jeg blir bedt om å kommentere ovennevnte forslag.

Jeg er enig i at samfunnet på en god måte må følge opp pasienter som får skader, herunder kvinner som blir sterkt skadet under fødsel.

Samtidig er det viktig at rammene som Stortinget har fastsatt for rett til erstatning etter pasientskadeloven opprettholdes. Som jeg viste til i mitt svar 18. juni 2018 på skriftlig spørsmål fra representanten Kjersti Toppe (Dokument nr. 15: 1777 (2017-2018)), har pasientene rett til erstatning for skader som skyldes pasientbehandling. Dette gjelder først og fremst når det har skjedd en svikt

Dersom denne forutsetningen fjernes, vil i ytterste konsekvens alle som får en alvorlig sykdom eller skade ha rett til pasientskadeerstatning. En slik løsning er noe helt annet enn hva som er formålet bak pasientskadeloven og vil innebære uante økonomiske konsekvenser.

Det kan synes som om forslagsstillerne mener at et slikt unntak likevel bør kunne innføres for fødende kvinner i og med at det "alltid vil være risikoer ved en fødsel". Etter min vurdering vil en slik løsning ikke være rimelig sett opp i mot andre pasientgrupper. Dette gjelder for eksempel barn som får en alvorlig sykdom eller skade som ikke skyldes pasientbehandling. Det er mange mennesker som av ulike grunner får skader eller sykdom.

Pasientskadeordningen kan ikke utvides til å dekke all risiko for skade. Vi har allerede en god offentlig helse-tjeneste og gode velferdsordninger som skal sikre at de som trenger hjelp får det.

Totalruptur under fødsel er en alvorlig tilstand som kan gi omfattende plager. Heldigvis har antallet fødende som opplever dette gått ned de siste årene. Dette skyldes dyktige jordmødre og leger som har innført nye metoder i fødselshjelpen. Ifølge spesialister på fødselshjelp er det ikke mulig å unngå alle skader selv om fødselshjelpen er bedre. Mange får tilbake god funksjon gjennom operasjoner og annen behandling. Sykehuse- ne har ansvar for at alle kvinner som trenger det får tilbud om slik hjelp.

Etter min mening vil ikke en utvidelse av pasient-skadeloven være veien å gå for å ta vare på kvinner som blir sterkt skadet under fødsel.